

Esteettömyysdirektiivin kansallinen toimeenpano kehitysvammaisten ihmisten näkökulmasta

Arviointi ja yhteistyö

Toimeenpanoa suunniteltaessa tulee huomioida esteettömyysdirektiivin toteutumisen jatkuva arviointi sekä lainsäädäntöä tehtäessä että sen toteutumista seurattaessa. Tietoa tulee koota monenlaisin arviointimenetelmin esimerkiksi kehitysvammaisilta ihmisiltä itseltään. On myös tärkeää kuulla ja tehdä yhteistyötä kansalais- ja asiantuntijajärjestöjen kanssa sekä muiden asiaan liittyvien tahojen kanssa. Yhtenä esimerkkinä voi mainita VM:n koordinoiman Digi arkeen -neuvottelukunnan, joka laajana yhteistyöverkostona on tärkeää pitää mukana lainsäädäntöä muodostettaessa.

Ymmärrettävyys ja selkokieli

Direktiivissä on mainittu useassa kohtaa ymmärrettävyys ja sen toteutumisen olennaisuus. On tärkeää löytää selkeät kriteerit, miten esimerkiksi ymmärrettävyyden toteutuminen varmistetaan. On syytä selvittää, voidaanko esimerkiksi työntekemiseen, opiskeluun tai liikkumiseen liittyvissä palveluissa, palvelun olennaisimmissa osissa tai tuotteissa edellyttää selkokielen käyttöä. Selkokielen avulla voidaan määrittää toteutuvaksi tietty ymmärrettävyyden taso, johon on jo olemassa valmiit määritelmät ja kriteerit.

Esteettömyys-saavutettavuus-terminologia

Lausuntopyynnössä on hyvin määritelty käsitteet saavutettavuus ja esteettömyys sekä niiden käytön alueet. Tämä on selkeä ja looginen ratkaisu. Taustalla oleva asia, eli mahdollisuus käyttää palveluita ja tuotteita yhdenvertaisesti, on kuitenkin molemmissa käsitteissä täsmälleen sama, ja se saattaa aiheuttaa haasteita lakien tulkinnassa. Kannattaa esimerkiksi miettiä, mitä digitaaliset palvelut tarkoittavat tulevaisuudessa. Onko digitaalisuus selvästi erotettavissa fyysisestä käyttöliittymästä tai rakennetusta ympäristöstä, eli voiko saavutettavuutta ja esteettömyyttä selkeästi aina erottaa? On myös tärkeää varmistaa, että kansalaiset ja palveluista vastaavat tahot ymmärtävät, miksi valittua terminologiaa käytetään ja mitä sillä tarkoitetaan.

Kustannuksissa kannattaa huomioida esteettömyysdirektiivin toteutumisen jatkuvaan arviointiin liittyvät kulut sekä lainsäädäntöä tehtäessä että sen toteutumista seurattaessa. Samoin laista viestimiseen lainsäädäntöä tehtäessä ja sen jälkeen on syytä varata resurssia.

Haluamme pitää puheenvuoron 25.8.2021 klo 13.00-15.00 järjestettävässä tilaisuudessa.

Helsingissä 19.8.2021

Kehitysvammaliitto ry

Marianna Ohtonen
toiminnanjohtaja

Sami Älli
Saavutettavuusyksikönjohtaja

Tapio Haanperä
saavutettavuusasiantuntija

Esteettömyysdirektiivin toimeenpano

Pyydämme lausuntoa [esteettömyysdirektiivin](#) kansallisen valmistelun tueksi.

Lausunnon tulee olla yhden A4:n mittainen. Lisäksi lausunnossa tulee kertoa, jos haluaa pitää **puheenvuoron tilaisuudessa keskiviikkona 25.8. klo 13-15. Puheenvuoron tulee olla 2-3 minuutin mittainen.**

Esteettömyysdirektiivi tulee saattaa osaksi kansallista lakia 28.6.2022 mennessä. Esteettömyysvaatimusten soveltaminen alkaa 28.6.2025. Lisäksi voi olla vielä erillisiä siirtymäaikoja aina vuoteen 2030 asti tai itsepalveluautomaattien osalta niiden käyttöiän loppuun (kuitenkin enintään 20 vuotta automaatin käyttönotosta).

Esteettömyysvaatimukset koskevat direktiivin mukaisia tuotteita ja palveluja. Kun esteettömyysdirektiivin soveltamisalaan kuuluva tuote tai palvelu tuodaan markkinoille 28.6.2025 jälkeen, tulee sen täyttää direktiivin mukaiset esteettömyysvaatimukset.

Esteettömyysdirektiivi koskee sekä julkista että yksityistä sektoria.

Itse esteettömyysvaatimukset on kerrottu direktiivin liitteessä I (yksi). Nämä vaatimukset vaihtelevat hiukan riippuen tuotteesta tai palvelusta.

Rakennetun ympäristön osalta esteettömyysdirektiivi jättää harkintavaltaa jäsenvaltiolle. Näitä liitteen III (kolme) mukaisia vaatimuksia tulee noudattaa kokonaisuudessaan, jos jäsenvaltio päättää implementoida ne.

Suomessa STM:n koordinoima työryhmä on alustavasti päättänyt valmistella yhden uuden yleislain koskien tuotteiden ja mahdollisesti osan palveluita esteettömyysvaatimuksia. Tämän lisäksi kaikki esteettömyysdirektiivin mukaiset, digitaalisiksi palveluiksi, luokiteltavat palvelut tullaan implementoimaan lakiin digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Tämä edellä mainittu laki säätää nyt verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta. Lisäksi muutoksia tulee oletettavasti myös osaan muita kansallisia lakeja, kuten markkinavalvontalakia ja lakia sähköisen viestinnän palveluista.

Valvonnan osalta tehdään vielä selvitystyötä siitä, miten se järjestetään. Valvonta tulee olemaan sekä tuotteiden markkinavalvontaa että palveluiden valvontaa. Esteettömyysvaatimukset ovat hiukan erilaiset tuotteille ja palveluille.

Saavutettavuus on termi, joka viittaa digipalvelulain mukaisesti digitaalisten palveluiden esteettömyyteen. Esteettömyys taas koskee pääosin tuotteita ja niitä palveluita, joita ei voida laskea kuuluvaksi digitaalisten palvelujen määritelmän alle.

Kysymykset:

Mitä odotuksia ja toiveita teillä on esteettömyysdirektiivin kansallisen toimeenpanon suhteen?

Mikä on edustamallenne organisaatiolle tärkeää esteettömyysdirektiivin kansallisen toimeenpanon osalta?

Miten tai minkälaisia oikeussuojakeinoja tuotteiden tai palveluiden käyttäjille tulisi olla?

Mitä kustannuksia tai kerrannaisvaikutuksia olisi hyvä ottaa huomioon lainvalmistelussa?

Lisätietoja, hankepäälikkö Emilia Ojala emilia.ojala@stm.fi, 02951 63418

Lausunnot pyydetään toimittamaan **torstaihin 19.8.2021** mennessä osoitteeseen

kirjaamo@stm.fi

Lisätietoa: <https://stm.fi/esteettomyysdirektiivi>